DEDE KORKUT KİTABI VE SÖZLÜ GELENEK

Yard. Doç. Dr. METİN EKİCİ

Avrupalı ve Amerikalı araştırmacıların son iki yüz yıla yakın bir zamandan beri en fazla tartıştıkları konulardan birisi de sözlü ve yazılı edebiyat arasındaki ilişkidir. Yazının bulunmasından beri mevcut olan yazılı metinlerin sözlü gelenek üzerinde etkisi olup olmadığı, sözlü gelenekte yazılı metinlerden ve yazılı metinlerde sözlü gelenek yaratmalarından faydalanılıp, faydalanılmadığı hep tartışılmıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyıl içinde alevlenen bu tartışmalar özellikle Homer ve eserleri, İlyada ve Odyssey etrafında yoğunlaşmıştır. Bazı araştırmacılar bu eserlerin Homer tarafından bir ilhama bağlı olarak yazıldıklarını ve daha sonra sözlü gelenek tarafından bu eserlerden faydalanıldığını iddia ederken, Millman Parry ve Albert B. Lord başta olmak üzere diğer pek çok araştırmacı da Türk sözlü yaratmalarından Manas başta olmak üzere çeşitli ülkelerin sözlü geleneklerinden örnekler vermek suretiyle Homer'in eserlerinin başlangıçta sözlü gelenekte uzunca bir süre sirkülasyon edildikten sonra Homer tarafından toplanarak yazıya geçirildiklerini iddia etmekte ve bunu ispatlamak için de destanların yapı bakımından incelenmesi esasına dayanan "Sözlü Teori" (The Oral Theory) adını verdikleri teoriyle bu görüşlerini ispata çalışmaktadırlar.[1]

Batılı araştırmacıların Homer'in eserleri hakkındaki bu tartışmaları sürüp giderken, Türk edebiyatının en önemli bir klasiği olan Dede Korkut Kitabı ve onun ihtiva ettiği anlatmalar hemen hiç tartışma olmaksızın hepsinin sözlü gelenekten derlenip, yazıya geçirildiği konusunda araştırmacılar hem fikirdir. Biz bu incelememizde Dede Korkut Kitabı'nın bu az tartışılan yönünü, yani kitabın sözlü gelenekle ilgisi ve varsa etkisi üzerinde durmak istiyoruz. Dede Korkut Kitabı'nın gerek anlatım tekniği ve kurgusu bakımından, hem de ihtiva ettiği anlatmaların muhtevalarının sözlü gelenekle bir ilgileri olup olmadığını, varsa bu ilginin nasıl bir özellik gösterdiğini, günümüz sözlü gelenekleri için Dede Korkut Kitabı'nın önemini ortaya koymaya çalışacağız.

Dede Korkut Kitabı'nın sözlü gelenekle ilgisi meselesine geçmeden önce Kitabın nüshaları ve bazı özellikleri hakkında kısa bir bilgi vermeyi burada uygun buluyoruz. Dede Korkut Kitabı'nın bilenen ilk nüshası 19. yüzyıl başlarında (1815'te) Dresden (Almanya) Milli Kütüphanesi'nde H. F. von Diez tarafından gün ışığına çıkarılmış olup, bu nüsha "Kitab-ı Dedem Korkut" adını taşımaktadır.[2] Yazarı ve yazıya geçiriliş tarihi

---

[1]- Albert B. Lord. The Singer of Tales. ss. 3-

[2]- Bu manuskript için bkz. H. L. Flescher, Catalogue Codicum Manuscriptorium Orien talum Bibliothecae Dresdenis, Leibzig, 1931. No.86.

belli olmayan bu nüsha bir giriş ve on iki destan-hikaye ihtiva etmektedir. Kitabın ikinci nüshası ise 20. yüzyıl ortalarında (1950'de) Ettore Rossi tarafından Vatikan Kütüphanesi'nde ortaya çıkarılmış olup, "Hikayet-i Oğuznâme-i Kazan Beg ve Gayri" adını taşır.[3] Bu ikinci nüsha Dresden nüshasından daha eksik olup, Vatikan nüshasında Dresden nüshasında mevcut olan giriş kısmı ve anlatmalardan sadece altı tanesi yer almaktadır.

Yukarıda adları verilen her iki nüshada da ne yazar adı, ne de yazıldıkları tarih hakkında hiç bir kayıt yoktur. Ancak bugüne kadar yapılan dil, muhteva ve tarih araştırmaları sonucunda ve özellikle de Faruk Sümer, Muharrem Ergin ve Orhan Şaik Gökyay gibi bilim adamlarının yaptıkları araştırma ve incelemeler neticesinde her iki nüshanın da 16. yüzyılda yazıya geçirilmiş oldukları ve muhtemelen her iki nüshanın da kaynağı olan daha orijinal bir nüshadan kopya edildikleri Dede Korkut araştırmacıları tarafından kabul edilmektedir.[4]

Kitap 16. yüzyılda yazıya geçirilmiş olmakla birlikte, kitapta yer alan on iki anlatma konuları itibariyle bu yüzyıldan çok daha önceye, 10-12. yüzyıllara kadar geri götürülmektedir. Kitapta yer alan anlatmalar ve giriş kısmındaki veciz sözler incelendiğinde kitapta anlatılan Oğuz Türkleri'nin daha henüz Anadolu'yu yurt edinmedikleri ve İslamiyet'i de yeni kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Kitabın giriş kısmında Dede Korkut'un kim olduğu kısaca tanıtıldıktan sonra, onun veciz sözlerine yer verilmektedir. Kitabın sözlü gelenekle ilgisi daha ilk aşamada bu girişte verilen veciz sözlerden anlaşılmaktadır ki bu sözlerin çoğu günümüz Türk boylarının sözlü geleneklerinde atasözü olarak hala yaşamaktadır.

Kitapta yer alan on iki hikayenin konuları bakımından dağılımları ise şöyledir; dokuz hikaye Müslüman Oğuz Türkleri'nin, Hristiyan Bizans Devleti'nin bir parçası olan Trabzon Tekfuru ve yine Hristiyan Gürcülerle olan mücadelelerini ve bu mücadelelerde kahramanlık gösteren Oğuz beylerinin hayatlarını konu eder. Yine bu dokuz anlatma arasında yer alan "Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek" ve "Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı" anlatmaları hem düşmanla mücadeleyi, hem de aşk konularını işlemeleri bakımından oldukça enteresan iki anlatmadır. Kalan üç anlatma ise, mitolojik, olağanüstü ve dini özelliklerle Oğuz kahramanlarının mücadele ve ilişkilerine yer verir. "Basat'ın Tegözü Öldürmesi" anlatmasında Oğuz kahramanı Basat'ın olağanüstü bir güce sahip olan mitolojik Tepegöz'ü nasıl öldürdüğü anlatılırken, "Deli Dumrul" adlı anlatmada ise ölüm

---

[3]- Vatikan n¨shası için bkz. Ettore Rossi. Il "Kitab-i Dede Korkut": Raconti epicavalereschi dei Turchi Oguz; The Vatican: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1952. Dede Korkut Kitabı'nın n¨shası bu k¨t¨phanede 102 numarada kayıtlıdır.

[4]- Daha genis bilgi için bkz. Muharrem Ergin. Dede Korkut Kitabı; È, Giris, Metin, Faksimile. ss. 1-70. The Book of Dede Korkut. translated by Geoffrey Lewis. ss. 9-23

meleği Azrail'e karşı gelen Deli Dumrul'un yaptığı yanlışı düzeltmek için başvurduğu çareler dile getirilir. Kitapta yer alan " Dış Oğuzun İç Oğuza Ayaklanması ve Beyrek'in Öldürülmesi" adını taşıyan son anlatmada ise Oğuz Türkleri'nin kendi iç mücadeleleri konu edilir.[5]

Burada kısaca bilgi verdiğimiz Dede Korkut Kitabı'nın Türk sözlü gelenekleri ile olan ilgisi, günümüzde hala her Türk boyunun sahip olduğu çok canlı sözlü geleneklerinin eski şekillerinin nasıl olduğu, ne gibi gelişmeler kaydettiğinin ortaya çıkarılması bakımından olduğu kadar, günümüzde şekillerinin daha iyi anlaşılması bakımından oldukça önemlidir.

Dede Korkut Kitabı'nın sözlü gelenekle ilgisini esas olarak şekil ve muhteva olmak üzere iki bakımdan incelemek daha yerinde olacaktır. Bunlardan şekil bahsi altında kitaptaki destan-hikayelerin anlatım tekniği, kitabın kurgusu ve nazım-nesir olma gibi diğer şekille ilgili özellikler incelenirken, muhteva bakımından da anlatıcıların kimliği, sahip oldukları anlatma şartları ve çevreyle ilgili olarak kitap sunulan bilgiler yanında, kitapta yer alan anlatmaların günümüzde yaşamakta olan çeşitli destan ve hikayelerle olan konu, epizot veya motif seviyesindeki paralellikleri ve benzerlikleri incelenecektir.

Dede Korkut Kitabı'ndaki anlatım tekniği bize Türklerin hem eski dönemlerdeki destan anlatım tekniğini gösterdiği gibi, hem de günümüz sözlü anlatımının daha iyi anlaşılması imkanını verir. Kitaptaki destan-hikayeler genellikle üçüncü şahıs ağzından, bir rivayet şeklinde anlatılır ve kahramanların karşılıklı konuşmaları veya "soylama" adı alan bir şiir söyleyecek olmaları durumunda ise birinci şahıs tanıtıldıktan sonra bu konuşma ve şiirlere yer verilir. Kitabın tamamındaki destan-hikayeler bu yapıyı hiç bozmadan takip eder. Bu özellik kitabın giriş kısmındaki veciz sözler için de geçerlidir. Burada da Dede Korkut tanıtılırken üçüncü şahsın anlatma yapılırken, Dede Korkut'un kendi özlü sözlerine sıra geldiğinde tıpkı şiir kısımlarda olduğu gibi söz birinci şahsa bırakılır. Bu teknik günümüz destan ve hikaye anlatımında hemen bütün Türk boylarında aynen muhafaza edilmektedir. Dede Korkut Kitabı'nda gördüğümüz "Görelim hanum ne soylamış?", "Göreli hanum ne söyler" ifadesi hemen kendisini takip eden şiir kısımlara bir giriş olduğu gibi, okuyucuya da anlatımın nesirden, nazıma geçeceğini belirtmek için kullanılmaktadır. Her ne kadar tam olarak her şiirin başında belirtilmemiş olsa bile kitapta muhtelif vesilelerle adı geçen ve "kopuz" adını alan bir müzik aletinin bu şiirlerin söylenmesine eşlik ettiği gayet açıktır. Bu anlatım tekniğinin günümüz Türk boyları arasında hala aynen muhafaza edildiğini göstermek için bir örnek verelim. Biz böyle bir karşılaştırma için elimizde bulunan Köroğlu anlatmalarının çeşitli Türk boylarından,

---

[5]- Daha geniß bilgi için bkz. Muharrem Ergin. age. ss. 4-26.

Anadolu, Azeri ve Türkmen anlatıcılarından derlenmiş metinlerini seçtik. Köroğlu'nun Anadolu sahası kolları içinde yer alan "Köroğlu'nun Dağıstan-Derbent Seferi ve Oğlu Hasan Bey" kolu Aşık Ali Rıza Ezgi tarafından anlatılırken, Köroğlu'na Derbent Paşası'nın huzurunda kendisine oraya ne için geldiği sorulduğunda şöyle cevap verdiği belirtilir:

"Benim sazımı getirin. Size derdimi sazımla deyim. Anlasılan siz derdimi dilimden anlamayacaksınız. Bakalım burda Köroğlu derdini nasıl anlatır."[6]

Köroğlu'nun Türkmen versiyonunda ise sık sık görülen şu ifade yine aynı şekilde karşımıza çıkar:

"...bir, baş (beş) keleme söz aydar gerek, gör-bag, name diyyar"[7]

Yine Köroğlu'nun Azeri versiyonunda da benzeri pek çok örnek mevcuttur:

"... Sonra la'nat şeytana deyip, aldı sazı; görak nâ dedi..."[8]

Karşılaştırmalardan da anlaşılacağı üzere Türk dünyasının çeşitli şözlü gelenekleri ile bundan dört yüzyıl önce yazıya geçirilip, ondan çok daha öncesi sözlu gelenekleri hakkında bilgi veren Dede Korkut Kitabı'ndaki yapı arasında hemen hiç fark yoktur.

Kitaptaki destan-hikayeler nazım, nesir karışık olarak anlatılmış olmakla birlikte nesir kısımların da nazma çok yakın bir nesir olduğu ve yer yer tamamen bir nazım havasında verildiğini söyleyebiliriz. Ilk şeklini Dede Korkut Kitabı'nda gördüğümüz bu anlatım şekli de günümüz Anadolu, Azer ve Türkmen destan ve hikaye anlatımının temel bir özelliğidir. Bazı araştırmacılar bu tür bir anlatımın ilk defa Dede Korkut Kitabı'nda ortaya çıkmasının kitabın epik dönemle, roman dönemi ortasında yazıya geçirilmiş olmasıyla ilgili görür ve Dede Korkut Kitabı'nın sözlü gelenekteki bu önemli gelişmeyi ortaya koyması bakımından ayrı bir önemi olduğunu kabul ederler.

Dede Korkut Kitabı'nın kuruluş şekli de oldukça önemli bir şekil arzeder. Her ne kadar kitabın yazıldığı kabul edilen 16. Islami Türk şiirinin ve özellikle de "Divan şiiri" adını verdiğimiz klasik Türk şiirinin oldukça geliştiği ve zirvede olduğu bir dönem olup, divan şairlerinin şiirlerini topladıkları divanların giriş kısımlarında olduğu bir girişin Dede Korkut Kitabı'nda da bulunduğu düşünülebilirse de, kitaptaki bu giriş kısmı gerek konu ve gerekse anlatım tarzı bakımından divanlardan daha çok, destan ve hikaye anlatımında aşıkların takip ettiği yol olan ve Anadolu'da "Döşeme" adı verilen bir hikaye anlatımına bir başlangıcı, bir ön hazırlığı andırmaktadır. Eğer kitaptaki giriş böyle bir gelenek takip edilirek verilmişse, günümüz sözlü destan ve hikaye anlatım geleneğindeki hazırlık kısmının köklerinin oldukça eski bir geleneğe dayandığını söyleyebiliriz.

---

[6]-Metin Ekici. The Anatolian Cycle of Koroğlu Stories. s. 82.

[7]- B. A. Karryev. Gerogli. s.42.

[8]- M. H. Tahmasıb. Azrbaycan Dastanları. s.40.

Kitapta yer alan oniki anlatmanın farklı Oğuz beylerinin maceralarını konu ediyor olması her anlatmanın kendi içinde bir bütünlük arzetmesini sağlamaktadır. Ancak hemen her anlatmada mevcut olan Hanlar Hanı Bayındır Han, Salur Kazan, Dede Korkut gibi Oğuz boyunun önde gelen karekterleri ve her anlatmanın başlangıç ve bitiş yeri olan "Oğuz Yurdu, eli", yine anlatmaların çoğunda ortak olan düşmanın kimliği gibi hususlar kitabın içindeki bütün anlatmaların ortak özellikleri olarak dikkat çeker ve bu özellikler aynı zamanda kitaba ikinci bir bütünlük kazandırır. Bu tür bir kurguyu biz Köroğlu dairesinde görmekteyiz. Türk dünyasının pek çok yerinde anlatılmakta olan Köroğlu anlatıcı, dinleyici, yer ve zamanın durumuna göre tek tek kollar halinde anlatılabilirken, uygun durumlarda Köroğlu ve keleşlerinin farklı maceralarından oluşan bir kollar bütünü halinde anlatılmaktadır. Köroğlu'nda da her kol tek başına bir bütünlük arzettiği gibi, başta Köroğlü'nun kendisi ve atı olmak üzere, kolların başlangıç ve bitiş yeri olan Çamlıbel ve Köroğlu'nun kurmuş olduğu belli bir düzen hemen her kolda ortak bir özellik olarak karşımıza çıkar ki bu durum bütün kollar arasında ikinci bir bütünlüğü sağlar. İşte bu ikinci bütünlükten dolayı biz "Köroğlu dairesi"nden bahsedebiliyoruz. Sözlü gelenekte anlatıcı onun sahip olduğu şartlar ve çevre (context) ile ilgili olduğunu düşündüğümüz bu durumun ilk defa Dede Korkut Kitabı'nda verilmiş olması bize bu geleneğin de oldukça eski dönemlere ulaştığını gösterir. Bu özellik ikinci bir durumla daha yakından ilgilidir. Böyle kendi içinde parçalara ayrılabilme ve her parçanın hem kendi içinde bir bütünlük arzetmesi, hem de bir araya geldiklerinde ikinci bir bütüne vücut verme özelliği bir parça çıkarıldığında kitap genelindeki bütünlüğü bozmuyorsa, ki kitabın Vatikan nüshası altı anlatmayı ihtiva etmesine rağmen hale bir bütünlük arzetmektedir, bizim Dede Korkut Kitabı'nın mevcut nüshalarında yer alan çok daha fazla anlatmalar olduğunu varsaymamız yanlış olmasa gerektir. Bir başka ifadeyle, Dede Korkut Kitabı'ndaki anlatmalar daha önceki dönemlerde sayı olarak on ikiden daha fazla sayıda anlatmalardan oluşan bir bütünün parçaları olabilir. Kitabın ihtiva ettiği anlatma sayısının çok daha fazla olması gerektiği görüşünü Muharrem Ergin de şöyle ifade eder; " ...eğer her hikayenin bir Oğuz kahramanı için duzenlendiği düşünülürse, kitapta adı geçen ve basarılarından çeşitli sıfatlarla bahsedilen kahramanlar için de hikayeler olmalıydı. Belki de onlar daha orijinal bir yazmada mevcuttu."[9]

Kitabın şekil bakımından sözlü gelenekle ilgisi genel olarak bu şekilde özetlenebilirken, onun muhtevasının sözlü gelenekle ilgisi ise çok daha geniş ve hem eski Türk sözlü geleneğini hakkında bilgi vermesi, hem de günümüzdeki Türk sözlü geleneklerinin araştırılması ve incelenmesindeki yeri ve önemi tartışma kabul etmeyecek

---

[9]-M. Ergin. age. ss.25-27.

kadar açık ve nettir. Kitap muhteva bakımından bize eski sözlü geleneğin yaratıcıları, anlatıcıları ve devam ettiricileriyle, onların kullandıkları musiki aletleri, onların toplumdaki yerleri ve destan ve hikaye anlatımında takip ettikleri yollar hakkında oldukça önemli bilgiler verir. Yine kitabın içinde yer alan oniki anlatmanın muhtevasının günümüz Türk dünyası sözlü geleneklerinde yaşayan çeşitli destan ve hikayelerle bazan bütün bir anlatma, bazan da bir epizot veya motif seviyesinde olan parelellikleri ve benzerlikleri yaşayan sözlü destan ve hikayelerin incelenmesinde oldukça zengin bir kaynak olarak karşımıza çıkar.

Başta Dede Korkut kendisi olmak üzere eski dönem Türk hayatında "Ozan"[10] adındaki destan, hikaye anlatıcılarının Türk liderlerinin huzurlarında bir "danışman" olarak ve Türk toplum hayatında "bilici, yardım edici" olarak yer aldıkları bize kitabın hem giriş kısmında ve hem de kitaptaki hemen her anlatmada tekrar tekrar verilmektedir. Biz bu bilgiler sayesinde eski Türk inanç sisteminin temsilcileri olan şamanlarla, günümüz destan ve hikaye anlatıcıları arasında bir bağ kurabiliyoruz. Batıda yaşayan Türk boyları arasında bu eski inanç sisteminin temsilcileri kalmamış ve onların bir uzantısı olan şair-hikayeci anlatıcı ve söyleyiciler eski mesleğin sadece bir kısmını ifa etmekle yetinseler bile, onların bazı özellikleri, mesela kendilerinin mesleğe başlamalarında gördüklerini söyledikleri "rüya motifi" ve aynı yapının anlattıkları destan ve hikayelere de taşınmış olması bize Dede Korkut Kitabı'nda sunulan temel yapılardan birisidir. Diğer taraftan Orta Asya'nın bazı bölgelerinde yaşayan Türk boyları arasında, özellikle de Altay Türkleri arasında, Dede Korkut Kitabı'nda çok geniş izleri görülen eski inanç sisteminin temsilcileri hala mevcut.

Eski Türk hayatında destan ve hikaye anlatıcılarının yani ozanların sahip oldukları hikaye anlatma şart ve çevresi hakkında Dede Korkut Kitabı'nda bize sunulan bilgiler arasında, bu kişilerin Türk yöneticilerinin yanlarında sahip oldukları sosyal statü veya yer ve konumla ilgilidir. Kitapta çok geniş şekilde tasvir edilen ozanların bu konumu, bütün Türk dünyasında daha yakın bir zamana kadar görülen, destan ve hikayelerin yöneticilerin huzurlarında anlatıldığını ve aynı zamanda bu kişilerin oldukça geniş bir bilgi ve tecrübeye sahip olup, bundan dolayı yöneticilere danışmanlık görevi yapmalarıdır. Benzeri özellik Orta Asya Türklerinde yaşamaktaydı ve yönetici olan "Emir" ve "Han"ların saraylarında Jırav ve bahşılar hem danışmanlık, hem de destan ve hikaye anlatıcılığı vazifelerini ifa etmekteydiler.[11]

---

[10]- daha geniß bilgi için bkz. M. Fuad Køpr¨l¨. edebiyat Araßtırmaları. ss.

[11]-Daha geniß bilgi için bkz. Karl Reichl. Turkic Epic Poetry: Traditions, Forms, Poetic Structure. ss.57-113.

Dede Korkut Kitabı'nda adı geçen ozanların kullandığı bir musiki aleti olan "Kopuz"[12], her ne kadar batı Türkleri'nin sözlü destan ve hikaye anlatım geleneğinde sazla yer değiştirmiş olsa bile, Orta Asya Türk boyları arasında hala bir musiki aleti olarak kullanılmaktadır. Destan ve hikayelerin bir musiki aleti eşliğinde anlatılması veya terennüm edilmesi ve günümüz sözlü anlatma geleneğinde de aynı hususun devam etmesi bize Dede Korkut Kitabı tarafından verilen eski ve yeni destan, hikaye anlatma şartları hakkındaki önemli bilgilerdendir.

Dede Korkut Kitabı'nın muhteva bakımından sözlü gelenekle ilgisinin bir başka noktada ise, kitapta yer alan anlatmaların muhtevalarıyla ilgili olduğunu söylemiştik. Yapmış olduğumuz bir araştırmada Dede Korkut Kitabı'nda yer alan anlatmaların günümüz sözlü geleneğinde hala canlı bir şekilde anlatılan hikayelerle olan ilgisi ve benzerlikleri üzerinde durduk.[13] Bu incelememiz sonucunda Dede Korkut Kitabı'nda eski şeklini tesbit ettiğimiz çeşitli özelliklerin yaşayan sözlü geleneklerimizde var olduğu ortaya çıktı. Bu özelliklerin başında Türk destan ve hikaye anlatımında zaman ve mekanın kullanılmasıyla başlayan, hemen her anlatmada ortak bir "hazırlık" kısmının varlığı yer alır. Inceleme konusu ettiğimiz sözlü gelenekten derlenmiş "Aşık Garip"[14] gibi Türk dünyasında çok geniş bir alana yayılmış bir hikayenin ana konusunun Dede Korkut Kitabı'ndaki anlatmalarla hemen aynı olduğunu tesbit ettik. Yine incelememiz dışında kalan ve çeşitli Türk boyları arasında bilinmekte ve anlatılmakta olan Alpamış destanı da başta kahramanın ismi Alpamış olmak üzere ana konusu itibariyle Dede Korkut Kitabı'nda yer alan anlatmalarla benzerlik ve ilişkilere sahiptir.

Dede Korkut Kitabı'ndaki anlatmalardan olan "Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek" anlatmasının bugün Türk dünyasının çeşitli yerlerinde anlatılmakta olan ve ana konusu "aşk" (romance) olan hikaye ve destanlarla oldukça yakın benzerliklere sahip olması dikkat çekici olmakla birlikte, aynı anlatmanın özellikle Anadolu sözlü geleneğinde çeşitli adlar altında bazan hikaye, bazan da masal olarak hala yaşıyor olması ve bu tür anlatmaların yirmiden fazla varyantının araştırmacılar tarafından tespit edilmiş olması da bir başka kaydedeğer ilişkiyi ortaya koymaktadır. Yine kitaptaki anlatmalardan olan "Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi" anlatması da Türk sözlü geleneğinde hala hikaye veya masal şeklinde varlığını sürdürmektedir.[15]

---

[12]- Daha genis bilgi için bkz. M. Fuad Køpr¨l¨¨. age. ss.

[13]-Metin Ekici. Dede Korkut Tesirinde Teßekk¨l Eden Halk Hikayeleri.

[14]- Bu hikayenin muhtelif varyantları ve karßılaßtırmalı bir incelemesi için bkz. Fikret T¨rkmen. Aßık Garip Hikayesi Ëzerinde Mukayeseli Bir Araßtırma. Ankara: Baylan Matbaası, 1974.

[15]- Bu iki anlatmanın søzl¨ gelenekte varyantları ve bunlar arasındaki bir karßılaßtırma için bkz. Orhan Íaik Gøkyay. Dedem Korkudun Kitabı. ss. Bamsı Beyrek anlatmasının Anadolu'dan son yıllarda derlenen yeni varyantları için bkz. Tuncer G¨lensoy. " " ss.

Bizim yapmış olduğumuz araştırmada ve inceldiğimiz sözlü geleneğe ait hikayeler arasında yer alan “ Bey Böyrek Hikayesi”, “Şah Yusuf Hikayesi”, “Aşık Garip ve Şah Senem Hikayesi”, “Hüyrülükga ve Hemra Hikayesi”, “Izzet Bey Hikayesi” “Hilali ile Seherhan Hikayesi” ve “Gül ile Sitemkar Hikayesi” çeşitli seviyelerde Dede korkut Kitabı’ndaki anlatmalarla benzerlik be paralellikler arzederler. Dede Korkut Kitabı’nda yer alan Bamsı beyrek, Kanturalı, Boğaç Han, Basat ve Tepezöz’ün maceraları yukarıda incelme konusu ettiğimizi söylediğimiz anlatmalarla en çok ilişkili olanlar ortaya çıkmakta, özellikle Bamsı Beyrek ve Kan Turalı bunlar arasında en yakın anlatmalar olarak dikkat çekmektedirler.